

"ഭരണഭാഷ- മാതൃഭാഷ"

കേരള സർക്കാർ

സംഗ്രഹം

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്- ശുചിത്വ- മാലിന്യ സംസ്കരണ മേഖലയിലെ പ്രവർത്തന മികവിന് പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതുമുടമകൾ, സ്വകാര്യ മേഖല എന്നിവിടങ്ങളിലുള്ള റേറ്റിംഗ് മാർഗ്ഗരേഖ- അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ (ഡബ്ല്യു.എം) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(സാധാ) നം.2088/2024/LSGD

തീയതി, തിരുവനന്തപുരം, 02-11-2024

പരാമർശം:- 1. ശുചിത്വ മിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടറുടെ 10/09/2024 ലെ 3008/CS/2024/SM നമ്പർ കത്ത്

ഉത്തരവ്

വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, സർക്കാർ പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, KSRTC ഉൾപ്പെടെയുള്ള ബസ് സ്റ്റേഷനുകൾ, സ്വകാര്യ സംരംഭങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഇടങ്ങളിൽ കൂടി സമ്പൂർണ്ണ ശുചിത്വം ഉറപ്പു വരുത്തുന്നതിനായി പ്രസ്തുത മേഖലകൾക്കായി ഒരു റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗരേഖ പരാമർശം (1) പ്രകാരം ശുചിത്വ മിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ ലഭ്യമാക്കി.

സർക്കാർ ഇക്കാര്യം വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. ശുചിത്വ - മാലിന്യ സംസ്കരണ മേഖലയിലെ പ്രവർത്തന മികവിന് പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതുമുടമകൾ, സ്വകാര്യ മേഖല എന്നിവിടങ്ങളിലുള്ള റേറ്റിംഗ് മാർഗ്ഗരേഖ, ഇതോടൊന്നിച്ച് ചേർക്കും പ്രകാരം, അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

പ്രീ.ത.കെ.എസ്.

അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി

- കോർഡിനേറ്റർ നവകേരളം കർമ്മപദ്ധതി 2
- പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടർ, LSGD, തിരുവനന്തപുരം
- എല്ലാ ജില്ലാ കളക്ടർമാർക്കും
- എല്ലാ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും (പ്രിൻസിപ്പൽ ഡയറക്ടർ, LSGD മുഖേന)
- എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, കടുംബശ്രീ
- എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ശുചിത്വ മിഷൻ
- മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ, ക്ലീൻ കേരള കമ്പനി ലിമിറ്റഡ്, തിരുവനന്തപുരം
- പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടർ, കെ എസ് ഡബ്ല്യു എം പി
- ഡയറക്ടർ ജനറൽ, കില
- എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ, ഇൻഫോർമേഷൻ കേരള മിഷൻ
- ധനകാര്യ വകുപ്പ്
- പ്രിൻസിപ്പൽ അക്കൗണ്ടന്റ് ജനറൽ (A&E) കേരള, തിരുവനന്തപുരം

അക്കൗണ്ട് ജനറൽ (G&SSA/E&RSA) കേരള,തിരുവനന്തപുരം
ഡയറക്ടർ (I&PRD),വെബ് & മീഡിയ
കരുതൽ ഫയൽ/ഓഫീസ് കോപ്പി

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

Signed by

Manish V V

Date: 02-11-2024 11:01:32

പകർപ്പ്:-

ബഹു.മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പി.എസ് -ന്

ബഹു.തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ പി.എസ് -ന്

സ്റ്റാഫ് ഓഫീസർ,ചീഫ് സെക്രട്ടറി

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറിയുടെ പി.എ-ക്ക്

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് സെഷ്യൽ സെക്രട്ടറിയുടെ പി.എ-ക്ക്

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറിയുടെ സി.എ-ക്ക്

ഗ്രീൻ ലീഫ് റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം

ശുചിത്വ - മാലിന്യ സംസ്കരണ മേഖലയിലെ പ്രവർത്തന മികവിന് പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതുമുഖങ്ങൾ, സ്വകാര്യ മേഖലകൾക്കുള്ള റേറ്റിംഗ് മാർഗ്ഗരേഖ

1. ആമുഖം

നവകേരള സൃഷ്ടിക്കായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന നവകേരളം കർമ്മപദ്ധതി II-ന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് “മാലിന്യമുക്ത നവകേരളം” എന്നത്. പ്രസ്തുത ക്യാമ്പയിനിന്റെ ഭാഗമായി സംസ്ഥാനത്ത് വാതിൽപ്പടി മാലിന്യ ശേഖരണത്തിനായി എല്ലാ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലും ഹരിത കർമ്മ സേന സംവിധാനവും ശേഖരണ പരിപാലനത്തിനായി വിവിധങ്ങളായ കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാനവിഷ്കൃത പദ്ധതികളും കൃത്യമായ ആസൂത്രണത്തിലൂടെയും മികച്ച ഏകോപനത്തിലൂടെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സമ്പൂർണ്ണ അധികാര പരിധിയിലുൾപ്പെടാത്തതും മറ്റ് വകുപ്പുകളുടെ അധീനതയിലുള്ളതുമായ പൊതുമുഖങ്ങൾ, പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, (ഉദാ: ആശുപത്രികൾ, വിദ്യാലയങ്ങൾ, അങ്കണവാടികൾ, ബസ് സ്റ്റാന്റുകൾ, വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ, സംരംഭങ്ങൾ) എന്നിവിടങ്ങളിൽ മാലിന്യ ശേഖരണ - സംഭരണ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾ പൂർണ്ണ തോതിൽ ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതിൽ വിടവുള്ളതിനാൽ ഇത്തരം ഇടങ്ങളിൽ നിന്ന് ഖരമാലിന്യവും മലിനജലവും പൊതുമുഖങ്ങളിലേക്കും കാനകളിലേക്കും ജലാശയങ്ങളിലേക്കും എത്തിച്ചേരുന്നതിന് കാരണമാകുന്നു. ആയത് ഗുരുതര പാരിസ്ഥിതിക പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും വിനോദ സഞ്ചാരികൾക്കിടയിൽ പോലും നമ്മുടെ സംസ്ഥാനത്തെക്കുറിച്ച് അവമതിപ്പുളവാക്കുന്ന തരത്തിലേക്കും എത്തിച്ചേർന്നിട്ടുണ്ട്.

ഇത്തരം ഇടങ്ങളിലേക്ക് കൂടി സമഗ്രമായ ശാസ്ത്രീയ ഖര-ദ്രവ മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾ വിവിധ വകുപ്പുകളുടെ സഹകരണത്തിൽ നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകളുടെയും സ്റ്റാർട്ട്അപ്പുകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സ്വകാര്യ സംരംഭകരുടേയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും പങ്കാളിത്തത്തോടെ നടപ്പിലാക്കി എപ്പോഴും സമ്പൂർണ്ണ ശുചിത്വം കാത്തുസൂക്ഷിക്കാൻ കഴിയുന്ന പൊതുമുഖങ്ങളെയും പൊതു സ്ഥാപനങ്ങളെയും ജലാശയങ്ങളെയും സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിയുന്ന തരത്തിലേക്ക് എത്തേണ്ടതുണ്ട്. ആയതിനാൽ പ്രസ്തുത മേഖലകളിൽ പൊതു ശുചിത്വത്തിന്റെയും- മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒരു റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം രൂപപ്പെടുത്തി മത്സര ബുദ്ധിയോടെയുള്ള പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ വൃത്തിയുള്ള നവകേരള സൃഷ്ടിയെന്ന ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിന് കഴിയുന്ന തരത്തിലാണ് ഈ മാർഗ്ഗരേഖ തയ്യാറാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

2. ഗ്രീൻ ലീഫ് റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം - നിർവചനം

പൊതുജന സമ്പർക്കം കൂടുതലുള്ളതും മാലിന്യം ഉത്പാദിപ്പിക്കപ്പെടുന്നതുമായ പൊതുയിടങ്ങൾ, പൊതു സ്ഥാപനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സംരംഭകർ എന്നീ മേഖലകളെ ശുചിത്വ-മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും പൊതു ശുചിത്വത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ പൊതുജന പങ്കാളിത്തം കൂടി ഉറപ്പാക്കി വിലയിരുത്തുന്ന പ്രക്രിയയാണ് ഗ്രീൻ ലീഫ് റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം.

2.1 ഗ്രീൻ ലീഫ് റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം - എന്തുകൊണ്ട്

- “മാലിന്യമുക്തം നവകേരളം” ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി ഗാർഹിക - സ്ഥാപന തലങ്ങളിൽ നിന്ന് ഹരിതകർമ്മ സേന മുഖേനയുള്ള വാതിൽപ്പടി ശേഖരണത്തിൽ വൻ മുന്നേറ്റം. 80 ശതമാനം കവറേജ്.
- എന്നാൽ പൊതുസ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതുയിടങ്ങൾ, വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സംരംഭങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ഇടങ്ങളിൽ സുസ്ഥിര മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ഇല്ലാത്തതിനാൽ ഇത്തരം ഇടങ്ങളിൽ നിന്ന് മാലിന്യം പുറം തള്ളുന്നത് പ്രശ്നം സൃഷ്ടിക്കുന്നു.
- ആയതിനാൽ വിവിധ വകുപ്പുകളുടെയും, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും സ്വകാര്യ മേഖലയുടെയും സഹകരണത്തോടെ പ്രസ്തുത മേഖലകളിൽ റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം നടപ്പിലാക്കി പൊതു ശുചിത്വവും ശാസ്ത്രീയ മാലിന്യ സംസ്കരണവും ഉറപ്പാക്കാൻ.

3. റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം - പൊതുലക്ഷ്യം

- മാലിന്യം ഉത്പാദിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന എല്ലാ മേഖലകളിലും ശുചിത്വ - മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ക്രമപ്പെടുത്തലും മെച്ചപ്പെടുത്തലും.
- മനുഷ്യർ ഇടപ്പെടുന്ന ഓരോ മേഖലയിലും വൃത്തിയും ശുചിത്വവും കാത്ത് സൂക്ഷിക്കുന്നതിന് ഓരോ മേഖലക്കും അനുയോജ്യമായ ശാസ്ത്രീയ മാലിന്യ സംസ്കരണ, ശുചീകരണ സംവിധാനങ്ങൾ അനിവാര്യമാണ്. ആയതിന് ആവശ്യമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കാൻ.
- അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ കൃത്യമായ ഉപയോഗം ഉറപ്പാക്കാൻ.
- മേൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് അനുയോജ്യമായ സ്വഭാവ രൂപീകരണം പൊതുജനങ്ങളിലും രൂപപ്പെടുത്തൽ.

4. റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം - ലക്ഷ്യമിടുന്ന പ്രധാന മേഖലകൾ

സർക്കാർ മേഖലകൾ:-

- 4.1.1 വിവിധ തരം വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ.
- 4.1.2 പ്രൈമറി ഹെൽത്ത് സെന്ററുകൾ മുതൽ മെഡിക്കൽ കോളേജ് വരെയുള്ള ആരോഗ്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങൾ.
- 4.1.3 പ്രീ-പ്രൈമറി മുതൽ കോളേജ് തലം വരെയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ, ഹോസ്റ്റലുകൾ.
- 4.1.4 അങ്കണവാടികൾ, അനുബന്ധ സ്റ്റേക്ക് ഹോൾഡർമാർ
- 4.1.5 ഓപ്പറേറ്റിംഗ് സെന്ററുകൾ മുതൽ സെൻട്രൽ ഡിപ്പോ വരെയുള്ള KSRTC ബസ് ഡിപ്പോകൾ, മറ്റ് സർക്കാർ ബസ് ഡിപ്പോകൾ.
- 4.1.6 ടൗണുകൾ

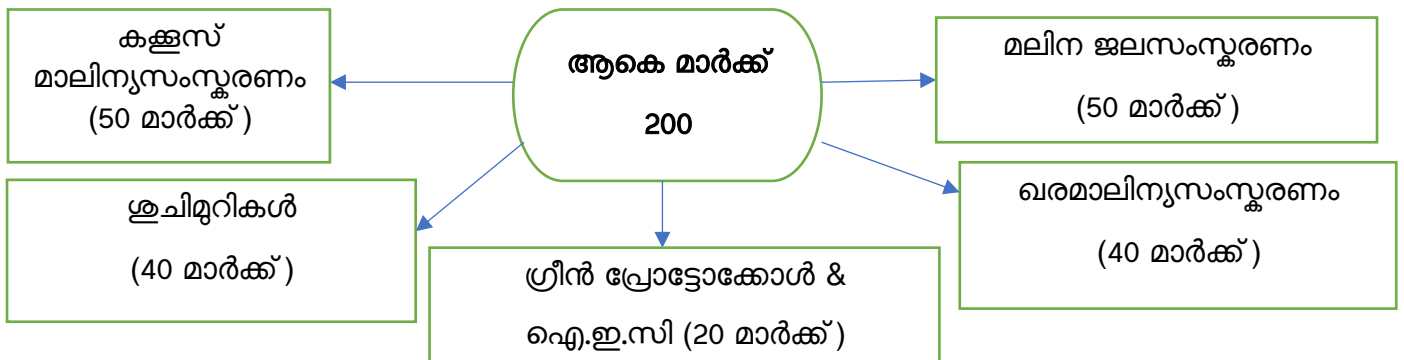
സ്വകാര്യ മേഖലകൾ :-

4.16 ആശുപത്രികൾ, ഹോട്ടൽ & റസ്റ്റോറന്റുകൾ, ബേക്കറികൾ, ഹോസ്റ്റലുകൾ, വൻകിട ഷോപ്പിംഗ് മാളുകൾ, ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ് ഷോപ്പുകൾ, ആഡിറ്റോറിയം, പ്ലാറ്റുകൾ, അപ്പാർട്ട്മെന്റുകൾ, റസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷനുകൾ, കൺവെൻഷൻ സെന്ററുകൾ, വിനോദ സഞ്ചാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വ്യാപാര - വ്യവസായ - ഫെസിലിറ്റേഷൻ മേഖല.

5. റേറ്റിംഗിന് പരിഗണിക്കുന്ന പ്രധാന ഘടകങ്ങൾ

- മലിന ജലസംസ്കരണം
- കളസ് മാലിന്യ സംസ്കരണം
- ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണം
- ശുചിമുറികൾ
- ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ & ഐ.ഇ.സി

6. റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റത്തിൽ മാർക്ക് ലഭ്യമാക്കുന്ന രീതി

7. റേറ്റിംഗ് സ്കോർ

ക്രമ നമ്പർ	ഘടകങ്ങൾ	മാർക്ക്		
		1 ലീഫ് 60%	3 ലീഫ് 80%	5 ലീഫ് 100%
1	മലിനജല സംസ്കരണം	30	40	50
2	കക്കസ് മാലിന്യസംസ്കരണം	30	40	50
3	ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണം	24	32	40
4	ശുചിമുറികൾ	24	32	40
5	ഐ ഇ സി & ഗ്രീൻപ്രോട്ടോക്കോൾ	12	16	20
	ആകെ	120	160	200

സ്കോർ ഷീറ്റ്:- അനുബന്ധം I ആയി ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

8. റേറ്റിംഗ് യോഗ്യത

- ഓരോ ഘടകത്തിൽ നിന്നും കുറഞ്ഞത് 60 ശതമാനത്തിന് മുകളിൽ മാർക്ക് നേടുമ്പോഴാണ് ഓരോ എൻ്റിറ്റികളും റേറ്റിംഗിന് യോഗ്യത നേടുന്നത്.
- 120 മാർക്കിന് താഴെയുള്ള എൻ്റിറ്റികളെ (60 ശതമാനത്തിൽ താഴെ) റേറ്റിംഗിന് പരിഗണിക്കുന്നതല്ല.

9. റേറ്റിംഗ് രീതി

- ഓരോ മേഖലയിലേയും/ സ്ഥാപനത്തിന്റേയും മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെയും പൊതു ശുചിത്വത്തിന്റേയും അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും റേറ്റിംഗ്.
- അനുബന്ധമായി ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുള്ള സ്കോർ ഷീറ്റ് പ്രകാരം ഓരോ മേഖലയും, ഓരോ വകുപ്പുകളും, സ്ഥാപനങ്ങളും സ്വയം റേറ്റിംഗ് നടത്തി സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ നടത്തേണ്ടതാണ്.
- സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ നടത്തിയ മേഖലകളിൽ സർക്കാർ/ ശുചിത്വ മിഷൻ നിയോഗിക്കുന്ന അംഗീകൃത ഏജൻസികൾ (സബ് കമ്മിറ്റികൾ) സ്ഥല പരിശോധന നടത്തി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്ന മുറയ്ക്ക് റേറ്റിംഗ് സർക്കാർ പ്രഖ്യാപിച്ച് ലിസ്റ്റ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.
- തെറ്റായ രീതിയിൽ സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ നടത്തപ്പെട്ടു എന്ന് പരിശോധനാവേളയിൽ സബ് കമ്മിറ്റിക്ക് ബോധ്യപ്പെടുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ പ്രസ്തുത സ്ഥാപനം/ മേഖലയ്ക്ക് നെഗറ്റീവ് മാർക്ക് ബാധകമാകുന്നതായിരിക്കും.

10. റേറ്റിംഗ് - പരിശോധന & വിവിധതല അപ്രവൽ കമ്മിറ്റികൾ

10.1 ഫീൽഡ്തല പരിശോധന കമ്മിറ്റി

- സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ നടത്തിയ മേഖല/ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ പരിശോധന കമ്മിറ്റികളാണ് ഫീൽഡ്തലത്തിൽ പരിശോധന നടത്തി ഓരോ മേഖലയുടെയും സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും റേറ്റിംഗിന്റെ കരടുകൾ തയ്യാറാക്കേണ്ടത്.
- പരിശോധന കമ്മിറ്റിയെ തിരഞ്ഞെടുക്കേണ്ട ചുമതല ജില്ലാ കളക്ടറുടെ മേൽ നോട്ടത്തിൽ ജില്ലാ ശുചിത്വമിഷനാണ്.
- എഞ്ചിനീയറിംഗ് കോളേജുകൾ, പ്രൊഫഷണൽ വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ, റിസർച്ച് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടുകൾ എന്നിവരെ ഉൾപ്പെടുത്തി വേണം കമ്മിറ്റി രൂപീകരിക്കാൻ.
- ഒരു ജില്ലയെ വിവിധ മേഖലകളായി തിരിച്ച് റേറ്റ് ചെയ്യപ്പെടേണ്ട യൂണിറ്റുകളുടെ എണ്ണം കൂടി കണക്കാക്കി അതിനനുസരിച്ച് ഒന്നിലധികം കമ്മിറ്റികൾക്ക് രൂപം കൊടുത്ത് പ്രവർത്തിക്കാവുന്നതാണ്.
- ഓരോ കമ്മിറ്റികൾക്കും ഒരു ടീം ലീഡറും ഒരു കൺവീനറും ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതാണ്.
- പരിശോധന കമ്മിറ്റികൾക്ക് ശുചിത്വമിഷന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പരിശീലനം ലഭ്യമാക്കേണ്ടതാണ്.

10.2 അപ്രവൽ കമ്മിറ്റി (ജില്ലാതലം)

- **അധ്യക്ഷൻ** - ജില്ലാ കളക്ടർ
- **അംഗങ്ങൾ** - ജില്ലാ വികസന ഓഫീസർ, ജോയിന്റ് ഡയറക്ടർ - തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത് സെക്രട്ടറി, അതാത് വകുപ്പുകളുടെ ജില്ലാ മേധാവിമാർ, മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ്, ഹരിത കേരള മിഷൻ, KSWMP, കുടുംബശ്രീ, ക്ലീൻ കേരള കമ്പനി - ജില്ലാ മേധാവിമാർ, വ്യാപാരി വ്യവസായികൾ, ഹോട്ടൽ & റസ്റ്റോറന്റ്, ബേക്കറി, ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ്, ആഡിറ്റോറിയം ഓണേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ, ടൂർ ഓപ്പറേറ്റർമാർ, പത്രമാധ്യമങ്ങളുടെ പ്രതിനിധി, യൂത്ത് സംഘടനകളുടെയും, വിദ്യാർത്ഥി സംഘടനകളുടെയും പ്രതിനിധികൾ, റസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷൻ അപ്പക്സ് ജില്ലാ കമ്മിറ്റി ഭാരവാഹികൾ എന്നിവർ അംഗങ്ങളായിരിക്കും.
- **കൺവീനർ** - ജില്ലാ ശുചിത്വമിഷൻ കോർഡിനേറ്റർ.

10.3 അപ്രവൽ കമ്മിറ്റി (സംസ്ഥാനതലം)

- സംസ്ഥാനതലത്തിൽ **ബഹു. ചീഫ് സെക്രട്ടറി** അധ്യക്ഷനായ കമ്മിറ്റി ഓരോ വകുപ്പിന്റെയും സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും, സംസ്ഥാനതല ഓഫീസുകളുടെ റേറ്റിംഗ് അംഗീകരിച്ച് ലിസ്റ്റ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതായിരിക്കും.
- കമ്മിറ്റിയിൽ അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി/ പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, അതാത് വകുപ്പുകളുടെ അഡീഷണൽ ചീഫ് സെക്രട്ടറി/ പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറിമാർ, അതാത് വകുപ്പ് ഡയറക്ടർമാർ, നവകേരളം കർമ്മപദ്ധതി കോർഡിനേറ്റർ, മെമ്പർ സെക്രട്ടറി - മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ്, KSWMP, കുടുംബശ്രീ, ക്ലീൻ കേരള കമ്പനി, കില മേധാവിമാർ അംഗങ്ങളായിരിക്കും.
- വ്യാപാരി വ്യവസായികൾ, ഹോട്ടൽ & റസ്റ്റോറന്റ് അസോസിയേഷൻ, ബേക്കറി, ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ്, ആഡിറ്റോറിയം ഓണേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ, ടൂർ ഓപ്പറേറ്റർമാർ, റസിഡന്റ്സ് അസോസിയേഷൻ അപ്പക്സ് കമ്മിറ്റി ഭാരവാഹി, പത്രമാധ്യമങ്ങളുടെ പ്രതിനിധി, യൂത്ത് സംഘടനകളുടെയും, വിദ്യാർത്ഥി സംഘടനകളുടെയും പ്രതിനിധികളെ അംഗങ്ങളായി അധ്യക്ഷന് കൂട്ടിച്ചേർക്കാവുന്നതാണ്.
- ശുചിത്വമിഷൻ എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ കൺവീനറായിരിക്കും.

11 റേറ്റിംഗ് - വിവിധ പ്രവർത്തന ഘട്ടങ്ങളും സമയക്രമവും

ക്രമ നം	പ്രവർത്തന ഘട്ടം	ലക്ഷ്യമേഖലകൾ	സമയക്രമം
1.	ഒന്നാംഘട്ടം	വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, ആശുപത്രികൾ, സ്കൂളുകൾ, അങ്കണവാടികൾ, ബസ് സ്റ്റാന്റുകൾ, ഹോട്ടലുകൾ, റസ്റ്റോറന്റുകൾ, ബേക്കറികൾ, ഹോസ്റ്റലുകൾ, വൻകിട ഷോപ്പിംഗ് മാളുകൾ, ആഡിറ്റോറിയങ്ങൾ, ഫാസ്റ്റ് ഫുഡ് കടകൾ, കൺവെൻഷൻ സെന്ററുകൾ	2024 ഒക്ടോബർ - 2025 മാർച്ച്

2.	രണ്ടാംഘട്ടം	സർക്കാർ ഓഫീസുകൾ, സർക്കാർ/അർദ്ധ സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങൾ, പൊതു മേഖല സ്ഥാപനങ്ങൾ	2025 ജനുവരി - 2025 ഡിസംബർ
3.	മൂന്നാംഘട്ടം	വ്യവസായ, സ്ഥാപനങ്ങൾ, സംരംഭങ്ങൾ, മറ്റ് സ്ഥാപനങ്ങൾ	വാണിജ്യ സ്വകാര്യ സ്വകാര്യ 2025 ഡിസംബർ - 2026 മെയ്

11.1 മികച്ച റേറ്റിംഗ് നേടുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക്

- അനുഭവദാനം
- സർക്കാർതല അവാർഡുകൾ
- ക്യാഷ് പ്രൈസ്
- സർക്കാർ പദ്ധതികളിൽ മുൻഗണന

11.2 റേറ്റിംഗ് പൊതു നേട്ടം

- വൃത്തിയും ശുചിത്വവുമുള്ള പൊതുയിടങ്ങൾ, സ്ഥാപനങ്ങൾ
- മാലിന്യമുക്തമായ ജലാശയങ്ങൾ, ബസ് സ്റ്റാന്റുകൾ, വിനോദ സഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ
- കുട്ടികളിൽ ശുചിത്വ ശീലം
- മാലിന്യമുക്തമായ തെരുവുകൾ
- അണു വിമുക്തമായ ആശുപത്രികൾ
- സമ്പൂർണ്ണ പകർച്ചവ്യാധി പ്രതിരോധം
- സ്വകാര്യ മേഖലക്ക് മികച്ച ബിസിനസ്സ് സാധ്യതകൾ

11.3

എല്ലാ വർഷവും റേറ്റിംഗ് പുതുക്കൽ - പരിശോധന നടത്തുന്നതായിരിക്കും

11.4 മേൽ സൂചിത പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പങ്ക്

- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സമ്പൂർണ്ണ ഗ്രേഡിംഗ് ഇതിനോടകം സർക്കാർ ആരംഭിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്.
- ഓരോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലെയും പൊതുയിടങ്ങൾ, വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ, പൊതുസ്ഥാപനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, വാണിജ്യ - വ്യവസായ കേന്ദ്രങ്ങൾ, എന്നിവയ്ക്ക് ലഭിക്കുന്ന റേറ്റിംഗ് തദ്ദേശ

സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ ആകെ ഗ്രേഡിംഗിന് വെയിറ്റേജ് നൽകി പരിഗണിക്കുന്നതാണ്.

- സർക്കാർ മേഖലയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന എല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളിലും പൊതുയിടങ്ങളിലും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രോജക്റ്റുകൾ തയ്യാറാക്കി നിർവ്വഹണം നടത്തേണ്ടതാണ്.
- മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങളില്ലാത്ത സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ, മേഖലകളെ കണ്ടെത്തി മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾ സ്വന്തം നിലയിൽ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് നോട്ടീസ് നൽകേണ്ടതും, സാങ്കേതിക സഹായം ലഭ്യമാക്കേണ്ടതുമാണ്. നിർദ്ദേശം പാലിക്കാത്ത സ്ഥാപനങ്ങൾക്കെതിരെ നിയമ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതുമാണ്.
- ഓരോ മേഖലയുടെയും / സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും റേറ്റിംഗ്, സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകൽ.
- സർക്കാർ, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് റേറ്റിംഗ് സംബന്ധിച്ച മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശങ്ങൾ യഥാസമയം ലഭ്യമാക്കൽ.
- റേറ്റിംഗ് പ്രവർത്തനം സംബന്ധിച്ച പ്രചരണ പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കൽ.
- റേറ്റിംഗ് പരിശോധന കമ്മിറ്റികൾക്ക് പരിശോധനക്കാവശ്യമായ എല്ലാ സഹായ സഹകരണങ്ങളും ലഭ്യമാക്കൽ.
- ഓരോ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന പരിധിയിലെയും എല്ലാ മേഖല/സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും 5 ലീഫ് റേറ്റിംഗ് ഉറപ്പാക്കി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ഗ്രേഡിംഗ് പ്രക്രിയയിൽ ഉയർന്ന ഗ്രേഡ് കരസ്ഥമാക്കൽ.
- റേറ്റിംഗ് പ്രക്രിയയുടെ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതല ഏകോപനം.

12 റേറ്റിംഗ് - ഒന്നാംഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ - ഉപ ഘട്ടങ്ങൾ, സമയക്രമം

ഒന്നാം ഘട്ടത്തിലെ ലക്ഷ്യമേഖലകളിൽ റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിന് അഞ്ച് ഉപഘട്ടങ്ങളിലായുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ അനിവാര്യമാണ്. അവ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

12.1 പരിശീലനഘട്ടം (2024 ഒക്ടോബർ - നവംബർ)

- ആദ്യ രണ്ട് മാസക്കാലം പരിശീലന ഘട്ടമായിരിക്കും.
- പരിശീലന ഘട്ടത്തിൽ ഒന്നാംഘട്ട ലക്ഷ്യമേഖലയിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന വിഭാഗങ്ങൾക്ക് സംസ്ഥാനതലം മുതൽ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതലം വരെ റേറ്റിംഗ് സിസ്റ്റം സംബന്ധിച്ച് ഓറിയന്റേഷൻ പരിപാടികൾ പ്രാവർത്തികമാക്കണം.

- പരിശീലനത്തിനായി പ്രത്യേകം മോഡ്യൂളുകൾ.
- പരിശീലനാർത്ഥികളുടെ ലിസ്റ്റ് തയ്യാറാക്കൽ.
- പരിശീലകരെ സജ്ജീകരിക്കൽ.
- സംസ്ഥാന - ജില്ലാ- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതല പരിശീലനങ്ങൾ നടത്തൽ.
- ആപ്പ് / സോഫ്റ്റ്‌വെയർ തയ്യാറാക്കൽ

12.2 ഗ്യാപ്പ് അസ്യൂസ്സെന്റ് (2024 നവംബർ - ഡിസംബർ)

- ഒന്നാംഘട്ടത്തിലെ റേറ്റിംഗ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി തിരഞ്ഞെടുത്ത മേഖലകളിൽ നിലവിലുള്ള മാലിന്യ സംസ്കരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ വിടവുകൾ കണ്ടെത്തൽ.
- കണ്ടെത്തുന്ന വിടവുകൾ നികത്തുന്നതിന് പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കൽ.

12.3 സ്വയം പ്രഖ്യാപന ഘട്ടം (2024 - ഡിസംബർ- 2025 ഫെബ്രുവരി)

- പരിശീലനങ്ങളിൽ നിന്നും ലഭിച്ച അറിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഓരോ മേഖലകളിലും എല്ലാതലങ്ങളിലേയും സ്ഥാപനങ്ങൾ (സ്ഥാപനമേധാവി/ നിയോഗിക്കുന്ന വ്യക്തി) സ്വന്തം നിലയിൽ പരിശോധന നടത്തി സ്വയം റേറ്റിംഗ് പ്രഖ്യാപനം നടത്തുന്നതാണ് രണ്ടാമത്തെഘട്ടം.
- അനുബന്ധം ഒന്നായി ചേർത്തിട്ടുള്ള സ്കോർ ക്രൈറ്റീരിയ പ്രകാരമായിരിക്കണം സ്വയം പ്രഖ്യാപനം നടത്തേണ്ടത്.
- പ്രഖ്യാപനം നടത്തി റേറ്റിംഗ് വിവരം ഓരോ മേഖല/ സ്ഥാപനങ്ങളും അതാത് ജില്ലാ മേധാവിമാർക്കും, ജില്ലാ മേധാവികൾ ആയത് ജില്ലാതല അപ്രൂവൽ കമ്മിറ്റികൾക്കും നൽകേണ്ടതാണ്.

12.4 പരിശോധനാ ഘട്ടം (2025 ഫെബ്രുവരി - മാർച്ച്)

- ജില്ലാ തലത്തിൽ ക്രോഡീകരിച്ച സെൽഫ് ഡിക്ലറേഷൻ റേറ്റിംഗുകൾ ഫീൽഡ് തല പരിശോധന കമ്മിറ്റി പരിശോധിച്ച് റേറ്റിംഗ് അന്തിമമാക്കുന്നതാണ് മൂന്നാമത്ഘട്ടം.
- ഫീൽഡ് പരിശോധന നടത്തിയശേഷം ഓരോ മേഖല/സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും റേറ്റിംഗുകൾ ജില്ലാതല അപ്രൂവൽ കമ്മിറ്റികൾ അന്തിമമാക്കി അംഗീകാരത്തിനായി സംസ്ഥാനതല അപ്രൂവൽ കമ്മിറ്റിക്ക് സമർപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.
- റിപ്പോർട്ടിങ്ങിനായി പ്രത്യേകം പോർട്ടൽ ശുചിത്വമിഷൻ ലഭ്യമാക്കേണ്ടതാണ്.

- സംസ്ഥാനതല അപ്രവൽ കമ്മിറ്റിയുടെ അംഗീകാരം ലഭിച്ചതിന് ശേഷം ജില്ലാതല അപ്രവൽ കമ്മിറ്റികൾ ഔദ്യോഗികമായി ഓരോ മേഖലയിലെയും സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഗ്രേഡ് പ്രഖ്യാപിച്ച് സർട്ടിഫിക്കറ്റ് കൈമാറേണ്ടതാണ്.
- റേറ്റിംഗ് സർട്ടിഫിക്കറ്റ് ഓരോ സ്ഥാപനങ്ങളും പൊതുജനങ്ങൾക്ക് കൂടി കാണാൻ കഴിയുന്ന തരത്തിൽ പ്രദർശിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്.
- പബ്ലിക് പോർട്ടൽ തയ്യാറാക്കി ഓരോ മേഖലയുടെയും റേറ്റിംഗ് സർക്കാർ തന്നെ പൊതുജനങ്ങൾക്ക് ഗുണകരമാകുന്ന രീതിയിൽ പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതാണ്.
- അടുത്ത 6 മാസത്തിൽ വീണ്ടും തുടർ പരിശോധന നടത്തുന്ന വേളയിൽ ഓരോ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും അവരുടെ റേറ്റിംഗ് ഉയർത്തുന്നതിന് അവസരം ലഭിക്കുന്നതാണ്.
- 5 ലീഫ് റേറ്റ് നേടുന്ന മേഖലകൾക്ക്/ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഓരോ വർഷവും തുടർ പരിശോധനയിലൂടെ സർട്ടിഫിക്കറ്റ് പുതുക്കി നൽകുന്നതാണ്.

12.5 ഡിക്ലറേഷൻ ഘട്ടം - (2025 ഏപ്രിൽ)

ഒന്നാംഘട്ട റേറ്റിംഗ് പൂർത്തിയാക്കുന്ന പ്രഖ്യാപനം, ഓരോ മേഖല/ വകുപ്പുകളുടെ സംസ്ഥാനതല റേറ്റിംഗ് ഡിക്ലറേഷൻ എന്നിവയുടെ സംസ്ഥാനതല ഉത്പാദനം ബഹു.തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രി നടത്തുന്നതായിരിക്കും.

12.6 പ്രവർത്തന കലണ്ടർ (ഒന്നാംഘട്ടം)

ക്രമ നമ്പർ	പ്രവർത്തനം	ചുമതല	കാലഗണന
1	കർമ്മപദ്ധതി- പ്രാഥമിക അംഗീകാരം (തത്യാത്തിൽ)	ശുചിത്വമിഷൻ	2024 ഒക്ടോബർ 20 ന് മുൻപ്
2	കർമ്മപദ്ധതി- സർക്കാർ അംഗീകാരം	തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ്	2024 ഒക്ടോബർ 30 ന് മുൻപ്
3	പങ്കാളിത്ത വകുപ്പുകളുടെ ബഹു: മന്ത്രിമാരുടെയും, വകുപ്പ് സെക്രട്ടറി, ഡയറക്ടർമാരുടെയും യോഗം	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, ശുചിത്വമിഷൻ,	2024 നവംബർ 5 ന് മുൻപ്

4	അതാത് വകുപ്പുകളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ജില്ലാ മേധാവിമാരുടെയും മേഖലാ മേധാവിമാരുടെയും യോഗം (ശുചിത്വമിഷൻ പ്രതിനിധി പങ്കെടുക്കണം) - ഓറിയന്റേഷൻ	അതാത് വകുപ്പ് മേധാവിമാർ	2024 നവംബർ 15 മുതൽ
5	ഓരോ വകുപ്പുകളുടെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന തല മേധാവിമാരുടെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപന (ഗ്രാമ-ബ്ലോക്ക്-നഗരസഭാ)അധ്യക്ഷരുടെയും മേധാവിമാരുടെയും യോഗം - ഓറിയന്റേഷൻ	ജില്ലാ ശുചിത്വ മിഷനുകൾ, അതാത് വകുപ്പുകളുടെ ജില്ലാ മേധാവിമാർ	2024 നവംബർ 30 മുതൽ
6	കർമ്മ പദ്ധതി ആരംഭം - സംസ്ഥാനതല പ്രഖ്യാപനം	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, അതാത് വകുപ്പുകൾ	2024 ഡിസംബർ 1
7	പദ്ധതി നിർവ്വഹണ പ്രദേശങ്ങളുടെ പട്ടിക തയ്യാറാക്കൽ, പട്ടിക അന്തിമമാക്കൽ (ഗ്യാപ്പ് അസ്സെസ്സ്മെന്റ്)	അതാത് വകുപ്പുകൾ	2024 ഡിസംബർ 5 മുതൽ 20 വരെ
8	സംയുക്ത മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികളുടെ ആസൂത്രണം,സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കൽ	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, അതാത് വകുപ്പുകൾ	2024 ഡിസംബർ 20 മുതൽ
9	സംയുക്ത മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികളുടെ അംഗീകാരം	ശുചിത്വമിഷൻ, തദ്ദേശസ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, അതാത് വകുപ്പുകൾ	2024 ഡിസംബർ 20 മുതൽ
10	സംയുക്ത മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതിയുടെ നിർവ്വഹണം	അതാത് വകുപ്പുകൾ	2024 ജനുവരി 15 മുതൽ
11	വകുപ്പുകളുടെ സ്വയം റേറ്റിംഗ് - പ്രഖ്യാപനം	അതാത് വകുപ്പുകൾ	2025 ഫെബ്രുവരി മുതൽ

12	റേറ്റിംഗ് - പ്രഖ്യാപനത്തിൻ മേലുള്ള സർക്കാർതല പരിശോധന	ശുചിത്വമിഷൻ	2025 ഫെബ്രുവരി - മാർച്ച്
13	സംസ്ഥാനതലത്തിൽ സർക്കാർതല ഡിക്ലറേഷൻ (ബഹു.മുഖ്യമന്ത്രി)	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, ശുചിത്വമിഷൻ	2025 ഏപ്രിൽ

രണ്ടും മൂന്നും ഘട്ട റേറ്റിംഗ് പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ സമയക്രമം, പ്രവർത്തന കലണ്ടർ എന്നിവ ഒന്നാം ഘട്ടത്തിലെ റേറ്റിംഗ് പ്രവർത്തന പൂർത്തീകരണത്തിന് ശേഷം പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതാണ്.

12.7 മികച്ച റേറ്റിംഗ് നേടുന്നതിന് ഓരോ മേഖലയിലും ഉൾപ്പെടുന്ന വകുപ്പുകൾ/സ്ഥാപനങ്ങൾ നടത്തേണ്ട പ്രധാന പ്രവർത്തനങ്ങൾ, പ്രവർത്തന നിർവ്വഹണരീതി, സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ, നിർവ്വഹണ സഹായം, പ്രവർത്തന കലണ്ടർ, മോണിറ്ററിംഗ് രീതി എന്നിവ അനുബന്ധം-II ആയി ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

അനുബന്ധം - I

റേറ്റിംഗ് പ്രക്രിയ - സ്കോർ ഷീറ്റ്

ക്രമ നം.	ഘടകങ്ങൾ	മാനദണ്ഡങ്ങൾ	സ്കോറേജ്	പരമാവധി മാർക്ക്	ലഭിച്ച മാർക്ക്
1.	മലിനജല സംസ്കരണം - (പ്രതിദിനം 10 KLD-ക്ക് മുകളിൽ മലിനജലം ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾ/ മേഖലയ്ക്ക് ഓൺസൈറ്റ് സിസ്റ്റത്തിന് (OSS) നു പകരം STP നിർമ്മാണം	സോക്പിറ്റുകൾ / മാജിക് പിറ്റുകൾ / സീവേജ് ടീറ്റ്മെന്റ് പ്ലാന്റുകൾ		25	
		(ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന്) ശുദ്ധീകരിച്ച ജലത്തിന്റെ പുനരുപയോഗം		15	
		മാനേജ്മെന്റ്		10	
		ആകെ മാർക്ക്		50	
2.	കളസ് മാലിന്യ സംസ്കരണം	<ul style="list-style-type: none"> പ്രവർത്തനക്ഷമമായ സെപ്റ്റിക് ടാങ്ക് & സോക്പിറ്റ് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂഷണൽ ലെവൽ സെപ്റ്റേജ് ടീറ്റ്മെന്റ് പ്ലാന്റ് ഇരട്ടക്കുഴി 		50	

		<ul style="list-style-type: none"> • സീവർ നെറ്റ് വർക്കുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത് <p>(ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്ന്)</p>			
3.	ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണം	<ul style="list-style-type: none"> • ജൈവ - അജൈവ മാലിന്യങ്ങൾ തരംതിരിച്ച് നിക്ഷേപിക്കുന്നതിനുള്ള ബിന്നുകൾ, ബോട്ടിൽ ബൂത്തുകൾ 		3	
		<ul style="list-style-type: none"> • നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ ബിന്നുകൾ, ബോട്ടിൽ ബൂത്തുകൾ കാലിയാക്കൽ 		2	
		<p>ജൈവ മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനുള്ള ശാസ്ത്രീയ സംവിധാനം</p> <p>(പ്രവർത്തനക്ഷമമായത്)</p>		10	
		<p>ജൈവ വളം/ ബയോ ഗ്യാസ് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള ക്രമീകരണം</p>		5	
		<p>അജൈവ മാലിന്യ സംഭരണത്തിന് മിനി എം.സി.എഫ്/ എം.സി.എഫ് സൗകര്യം</p>		10	
		<p>തരംതിരിച്ചഅജൈവ മാലിന്യം കൈമാറുന്നതിനുള്ള ക്രമീകരണം (അംഗീകൃത ഏജൻസികൾക്ക്)</p>		5	
		<p>മാനേജ്മെന്റ്</p>		2	
		<p>പൊതു ശുചിത്വം (സീപ്പിംഗ്)</p>		3	
		<p>ആകെ മാർക്ക്</p>		40	
4.	പ്രവർത്തനക്ഷമമായ ശുചിമുറികൾ	<p>ശുചിമുറികൾ (സ്ത്രീകൾ, പുരുഷന്മാർ, ഭിന്നശേഷിക്കാർക്ക് പ്രത്യേകം സൗകര്യം)</p>		2	
		<p>സെപ്റ്റിക് ടാങ്ക്&സോക് പിറ്റ്</p>		10	
		<p>ജല ലഭ്യത, പ്രകാശ ലഭ്യത</p>		1	
		<p>വാഷ് ബെയ്സിൻ&ഹാൻഡ് വാഷ്</p>		1	
		<p>ബക്കറ്റ് & മഗ്ഗ്</p>		1	
		<p>ഹാൻഡ് ഷവർ</p>		1	
		<p>എക്സ് ഹോസ്റ്റ്</p>		1	
		<p>അടച്ചുറപ്പുള്ള വാതിൽ</p>		1	

		നിർദ്ദേശക ബോർഡുകൾ		1	
		പെയിന്റ് ചെയ്ത് മനോഹരമാക്കൽ		1	
		<ul style="list-style-type: none"> സാനിട്ടറിനാപ്കിൻ ഇൻസിനറേറ്റർ 		5	
		<ul style="list-style-type: none"> ഡയപ്പർ-സംഭരണം,സംസ്കരണം 		5	
		മാനേജ്മെന്റ്&പൊതു ശുചിത്വം		10	
		ആകെ മാർക്ക്		40	
5.	ഗ്രീൻ പ്രോട്ടോക്കോൾ & ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ	നിരോധിത ഉല്പന്നങ്ങളുടെ ഉപയോഗം പൂർണ്ണമായി ഒഴിവാക്കൽ (Single Use)		3	
		കഴുകി ഉപയോഗിക്കാവുന്ന/ പുനഃചംക്രമണം ചെയ്യാവുന്ന പാത്രങ്ങളുടെ ഉപയോഗം		3	
		ബോധവൽക്കരണ നിർദ്ദേശങ്ങൾ		2	
		ബ്യൂട്ടിഫിക്കേഷൻ		2	
		സമൂഹ മാധ്യമ പ്രചാരണം		2	
		വാൾ പെയിന്റിംഗ്		2	
		നിർദ്ദേശക ബോർഡുകൾ		1	
		ഗാർഡനീംഗ്		1	
		ഡിജിറ്റൽ ഡിസ്പ്ലേ		1	
		ഇ-ബ്രൗഷറുകൾ, ബ്രൗഷറുകൾ		1	
		ഇ ടിക്കറ്റുകൾ (ആശുപത്രികൾ, വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങൾ)		1	
		ബാനറുകൾ		1	
		ആകെ മാർക്ക്		20	
		ആകെ മൊത്തം മാർക്ക്		200	

അനുബന്ധം- II

മികച്ച റേറ്റിംഗ് നേടുന്നതിന് ഓരോ മേഖലയിലും ഉൾപ്പെടുന്ന വകുപ്പുകൾ/ സ്ഥാപനങ്ങൾ നടത്തേണ്ട പ്രധാന പ്രവർത്തനങ്ങൾ, പ്രവർത്തന നിർവ്വഹണരീതി, സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ, നിർവ്വഹണ സഹായം, പ്രവർത്തന കലണ്ടർ, മോണിറ്ററിംഗ് രീതി എന്നിവ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

1. മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് കുറയ്ക്കൽ

1.1 ഗ്രീൻ പ്രോജോക്ടുകൾ:- എല്ലാത്തരം സിങ്കിൾ യൂസ്/ ഡിസ്പോസിബിൾ സാധനങ്ങളും ഒഴിവാക്കി മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് കുറയ്ക്കുക.

1.2 വാട്ടർകീയോസ്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുക :-പ്ലാസ്റ്റിക് ബോട്ടിലുകൾ, പൗച്ചുകളുടെ അളവ് കുറയ്ക്കുന്നതിന് സഹായകരമാകും.

2. ശുചീകരണം

പ്രവർത്തന മേഖലകളിൽ നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ ശുചീകരണത്തിന് ജീവനക്കാരുടെ സേവനം ഉറപ്പാക്കുക. ആഴ്ചയിലൊരിക്കൽ ഡീപ്പ് ക്ലീനിംഗ് നടത്തുക.

3. മാലിന്യ ശേഖരണം

സന്ദർശകർക്കും ജീവനക്കാർക്കും മാലിന്യതരംതിരിച്ച് നിക്ഷേപിക്കാൻ കഴിയുന്നതരത്തിൽ ആവശ്യാനുസരണം ഡസ്റ്റ് ബിന്നുകൾ, ബോട്ടിൽ ബ്രൂത്തുകൾ സ്ഥാപിക്കുക. ബിന്നുകളിൽ, ബോട്ടിൽ ബ്രൂത്തുകളിൽ നിന്നും തരംതിരിച്ച് തന്നെ മാലിന്യം സംഭരിക്കുക.

4. അഴുകുന്ന മാലിന്യസംസ്കരണം

സംഭരിക്കുന്ന അഴുകുന്ന മാലിന്യം അതാത് കേന്ദ്രങ്ങളിൽ തന്നെ ബയോഗ്യാസ്/ കമ്പോസ്റ്റ് ആക്കുന്നതിന് ആധുനിക ഉപാധികൾ സ്ഥാപിക്കുക. ആയതിന് സ്ഥല സൗകര്യമില്ലാത്ത പക്ഷം സർക്കാർ അംഗീകൃത ഏജൻസികൾക്ക് മാത്രം കൈമാറുക.

5. അഴുകാത്ത മാലിന്യ സംസ്കരണം

അഴുകാത്ത മാലിന്യം സംഭരിക്കുന്നതിനും കൂടുതൽ മൂല്യ വർദ്ധിതമായി തരംതിരിക്കുന്നതിനും ഓരോ മേഖലക്കും അനുയോജ്യമായ മിനി Mcf/Mcf കൾ സ്ഥാപിക്കുക.

6. അഴുകാത്ത പാഴ്വസ്തുക്കളുടെ കൈമാറ്റം

മെറ്റീരിയൽ കളക്ഷൻ ഫെസിലിറ്റി (Mcf)കളിൽ നിന്നുള്ള പാഴ്വസ്തുക്കൾ പുനഃചക്രമണത്തിന് കൈമാറുന്നതിനായ് ശുചിത്വ മിഷൻ/ക്ലീൻ കേരളാ കമ്പനി അംഗീകൃത സ്ഥാപനങ്ങളുമായി കരാർ വച്ച് പ്രവർത്തിക്കുക.

7. ശുചിമുറി നിർമ്മാണം/നവീകരണം, പരിപാലനം

- ആധുനിക രീതിയിൽ ശുചിമുറികൾ നവീകരിക്കൽ, പുതിയത് നിർമ്മിക്കൽ, പരിപാലിക്കൽ
- ശുചിമുറികൾക്ക് ശാസ്ത്രീയമായ സെപ്റ്റിക് ടാങ്കും സോക്പിറ്റും ഉറപ്പാക്കുക.
- ശുചിമുറികളിൽ സാനിറ്ററി മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിന് സംവിധാനം ഒരുക്കൽ
- പരിപാലനത്തിനായി കുടുംബശ്രീ/ സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളുടെ സേവനം ഉപയോഗപ്പെടുത്തൽ

8. ഡയപ്പറുകളുടെ ശേഖരണം, സംസ്കരണം

- ശുചിമുറികളിൽ ഡയപ്പർ നിക്ഷേപിക്കുന്നതിന് പ്രത്യേകം ബോക്സുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ.
- അതാത് ദിവസങ്ങളിൽ തന്നെ ഡയപ്പറുകൾ ശാസ്ത്രീയ സംസ്കരണത്തിന് കൈമാറുന്നതിന് KEIL/IMAGE അംഗീകൃത ഏജൻസികളുമായി എഗ്രിമെന്റ് വച്ച് പ്രവർത്തിക്കൽ.

9. മലിനജല സംസ്കരണം, കക്കസ് മാലിന്യസംസ്കരണം

- ഓരോ മേഖലയിലും രൂപപ്പെടുന്ന മലിനജലം, കക്കസ് മാലിന്യം എന്നിവയുടെ സംസ്കരണത്തിനായി അതാത് മേഖലകൾക്ക് അനുയോജ്യമായ ആധുനിക സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തി പ്രത്യേകം സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ഒരുക്കൽ.
- പൊതുയിടങ്ങൾ, ജലാശയങ്ങൾ, പൊതുകാനകൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ മലിനജലം ഒഴുക്കുന്നവർക്ക് എതിരെ കർശന നിയമ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കൽ

10. കുടിവെള്ളം

- 24*7 ശുദ്ധജലം ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് വാട്ടർ ബൂത്തുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ
- ഇത് കുടിവെള്ള കുപ്പികളുടെയും മറ്റ് ശീതള പാനീയങ്ങളുടെയും ഉപയോഗം കുറയ്ക്കും. അതിലൂടെ മാലിന്യത്തിന്റെ അളവും കുറയുന്നതാണ്.

11. നിയമനടപടികൾ- നിർദ്ദേശക ബോർഡുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ

മാലിന്യം തരംതിരിച്ച് ഡസ്റ്റ് ബിന്നിൽ നിക്ഷേപിക്കൽ, ശുചിമുറികളുടെ ഉപയോഗം, മാലിന്യം കത്തിക്കൽ - വലിച്ചെറിയൽ, സംബന്ധിച്ച നിയമ നടപടി നിർദ്ദേശങ്ങൾ, ഡെസ്റ്റിനേഷനിൽ പാലിക്കേണ്ട മര്യാദകൾ,അവ ലംഘിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന നിയമനടപടികൾ, പിഴ തുടങ്ങിയവ ആകർഷകമായ ബോർഡുകൾ സ്ഥാപിച്ച് പ്രദർശിപ്പിക്കണം.

12. ബോധവൽക്കരണ പരിപാടികൾ

ക്രമ നം.	ഐ.ഇ.സി കാറ്റഗറി	പ്രവർത്തനങ്ങൾ
1.	പ്രിന്റ് മീഡിയ	<ul style="list-style-type: none"> • വാർത്താക്കുറിപ്പുകൾ നൽകി പത്രങ്ങളിലൂടെ പ്രചാരണവും ബോധവൽക്കരണവും • വിവിധ പരിപാടികളുടെ പരസ്യങ്ങൾ പത്രങ്ങൾ വഴി നൽകാം • നോട്ടീസുകൾ, പോസ്റ്ററുകൾ, ബ്രോഷറുകൾ, ലീഫ് ലെറ്റുകൾ എന്നിവ പ്രചാരണത്തിനും അവബോധത്തിനുമായി ഉപയോഗിക്കാം
2.	വിഷ്വൽ മീഡിയ	<ul style="list-style-type: none"> • പ്രസ് കോൺഫറൻസ്, മീഡിയ ഇൻവൈറ്റ് തുടങ്ങിയവ വഴിയുള്ള പ്രചാരണം • ഗ്രേഡിംഗ് സിസ്റ്റത്തിന്റെ വിശദാംശങ്ങൾ അടങ്ങിയ ഷോർട്ട് വീഡിയോകളുടെ പ്രദർശനം • ചാനൽ, സിനിമാ തീയറ്ററുകൾ, ഓൺലൈൻ ചാനലുകൾ വഴിയുള്ള പരസ്യ പ്രചാരണം
3	സോഷ്യൽ മീഡിയ (ഫെയ്സ് ബുക്ക്, എക്സ്, ട്വിറ്റർ, ഇൻസ്റ്റഗ്രാം, വാട്സ് ആപ്പ് തുടങ്ങിയവ)	<ul style="list-style-type: none"> • സോഷ്യൽ മീഡിയ ക്യാമ്പയിനുകൾ • ഓൺലൈൻ ഗെയിമുകൾ, പോസ്റ്ററുകൾ • സെലിബ്രിറ്റികൾ, ഗ്ലോബൽമാർ തുടങ്ങിയവരുടെ സോഷ്യൽ മീഡിയ അക്കൗണ്ടുകൾ വഴി പ്രചാരണവും ബോധവൽക്കരണവും നടത്താം • പ്രൊമോഷണൽ വീഡിയോകളും സന്ദേശങ്ങളും സമൂഹമാധ്യമങ്ങൾ വഴി നൽകാം
4.	റിമൈൻഡർ മീഡിയ	<ul style="list-style-type: none"> • ഹോർഡിംഗുകളും ബോർഡുകളും ഉപയോഗിക്കാം • പോസ്റ്ററുകളുടെ ഉപയോഗം • ചുമർ ചിത്രങ്ങളും ഇൻസ്റ്റലേഷനുകളുമായി പ്രചാരണം നടത്താം, ബ്യൂട്ടിഫിക്കേഷൻ
5	ഹിയറിംഗ് മീഡിയ/ മാസ്റ്റ് മീഡിയ (FM, AM, Railway Jingles, Online audio platforms like Spotify, storytelling app)	<ul style="list-style-type: none"> • വിദഗ്ധരുമായുള്ള ഇന്റർവ്യൂകളും മറ്റ് സംഭാഷണ പരിപാടികളും • ദൂരദർശൻ, ആകാശവാണി തുടങ്ങിയ സർക്കാർ സംവിധാനങ്ങളിൽ പ്രത്യേക പരിപാടികൾ • എഫ്.എം റേഡിയോ വഴിയുള്ള പ്രചാരണങ്ങൾ
6.	മിഡ് മീഡിയ	<ul style="list-style-type: none"> • ക്യാമ്പയിനുകൾ, ഫ്ലാഷ് മോബുകൾ, എക്സിബിഷനുകൾ തുടങ്ങിയ പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിക്കാം • സ്കൂൾ, കോളേജ് വിദ്യാർത്ഥികൾ, എൻ.എസ്.എസ്, എൻ.സി.സി, എസ്.പി.സി, വിദ്യാർത്ഥികളേയും പ്രചാരണത്തിനായി തിരഞ്ഞെടുക്കാം

ക്രമ നം.	ഐ.ഇ.സി കാറ്റഗറി	പ്രവർത്തനങ്ങൾ
		<ul style="list-style-type: none"> • ലൈബ്രറികളും യൂത്ത് ക്ലബുകളും യൂത്ത് വോളന്റിയർമാരെയും കേന്ദ്രീകരിച്ച് വിവിധ ഗെയിമുകളും മറ്റ് പരിപാടികളും സംഘടിപ്പിക്കാം.

13. ബ്യൂട്ടിഫിക്കേഷൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

- നിലവിലെ മാലിന്യങ്ങൾ നീക്കി ഓരോ ഡെസ്റ്റിനേഷനും വ്യത്തിയാക്കി അവിടെ ചെടികൾ, മരങ്ങൾ എന്നിവ വെച്ച് പിടിപ്പിക്കൽ (സ്റ്റേഹാരാമം)
- പ്രകൃതി സൗഹൃദ വസ്തുക്കളാൽ അലങ്കരിക്കൽ
- പെയിന്റിംഗ്, ചുമർ ചിത്രങ്ങളാൽ മനോഹരമാക്കൽ

14. സെക്യൂരിറ്റി സംവിധാനം

- ഓരോ മേഖലയുടെയും പ്രവേശന കവാടങ്ങളിൽ കർശന നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതിനും മാലിന്യം അശാസ്ത്രീയമായി നിക്ഷേപിക്കുന്നവരെ കണ്ടെത്തുന്നതിനും, പെനാൽറ്റി ഈടാക്കുന്നിനുമായി പ്രത്യേകം സെക്യൂരിറ്റി ജീവനക്കാരെ നിയോഗിക്കൽ. അങ്കണവാടികൾ പോലുള്ള ചെറിയ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ വർക്കർമാർ തന്നെ നിരീക്ഷണം നടത്തൽ.
- അനധികൃത കച്ചവടങ്ങൾ ഒഴിപ്പിക്കൽ, നിരോധിത ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനം, ഉപയോഗം തടയൽ എന്നിവ പ്രധാന ചുമതലകളായിരിക്കണം.
- CCTV ക്യാമറകൾ സ്ഥാപിക്കലും, അവയുടെ നിരീക്ഷണം ഉറപ്പാക്കലും സെക്യൂരിറ്റി വിഭാഗത്തിന്റെ ചുമതലയായിരിക്കും.

15. പ്രവർത്തന നിർവ്വഹണ മേൽനോട്ട സമിതി - (സംസ്ഥാനതലം)

- ബഹു: കേരളാ മുഖ്യമന്ത്രി** : അധ്യക്ഷൻ
- ബഹു:തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ് മന്ത്രി** : ഉപാധ്യക്ഷൻ
- രക്ഷാധികാരികൾ** : **ബഹു: മന്ത്രിമാർ**- വിദ്യാഭ്യാസം, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, വനിത - ശിശുക്ഷേമം, ഗതാഗതം, വിനോദ സഞ്ചാരം, പൊതുഭരണം വകുപ്പുകൾ
- ചീഫ് കോർഡിനേറ്റർ** : **അഡീ: ചീഫ് സെക്രട്ടറി** - ആസൂത്രണ സാമ്പത്തികകാര്യ, മാലിന്യ സംസ്കരണ വകുപ്പ്
- ഉപരക്ഷാധികാരികൾ** : **അഡീ: ചീഫ് സെക്രട്ടറിമാർ / പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറിമാർ, സെക്രട്ടറിമാർ, സ്പെഷ്യൽ സെക്രട്ടറിമാർ**- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, വിനോദ സഞ്ചാരം,

ഗതാഗതം, ആരോഗ്യം, പൊതു വിദ്യാഭ്യാസം, ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം, വനിതാ ശിശുക്ഷേമം, മെഡിക്കൽ എജ്യൂക്കേഷൻ വകുപ്പുകൾ, നവകേരളം കർമ്മ പദ്ധതി കോർഡിനേറ്റർ, KSWMP, കുടുംബശ്രീ, ക്ലീൻ കേരളാ കമ്പനി, സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് മേധാവിമാർ

കൺവീനർ
കോർഡിനേറ്റർമാർ

: എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഡയറക്ടർ - ശുചിത്വമിഷൻ
: ഡയറക്ടർമാർ- തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്, വിദ്യാഭ്യാസം, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, വനിതാ - ശിശുക്ഷേമം, ഗതാഗതം, മെഡിക്കൽ എജ്യൂക്കേഷൻ, വിനോദ സഞ്ചാര വകുപ്പുകൾ.

അംഗങ്ങൾ

: ചെയർമാൻ: മേയേഴ്സ് കൗൺസിൽ
ചെയർമാൻ: കേരളാ മുൻസിപ്പൽ ചെയർമാൻസ് ചേമ്പർ
ചെയർമാൻ: കേരളാ ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്ത് അസോസിയേഷൻ
ചെയർമാൻ: കേരളാ ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് അസോസിയേഷൻ

15.1 പ്രവർത്തന മേൽനോട്ട സമിതി - (ജില്ലാതലം)

- അധ്യക്ഷൻ : ജില്ലയുടെ ചുമതലയുള്ള ബഹു. മന്ത്രി
- ഉപാധ്യക്ഷൻ : ജില്ലാകളക്ടർ
- രക്ഷാധികാരി : ജില്ലാ-പഞ്ചായത്ത് പ്രസിഡന്റ്
- ഉപരക്ഷാധികാരി : ജില്ലാ വികസന ഓഫീസർ
- ചീഫ് കോർഡിനേറ്റർ : ജോയിന്റ് ഡയറക്ടർ, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്
- കൺവീനർ : ജില്ലാ ശുചിത്വ മിഷൻ കോർഡിനേറ്റർ
- കോർഡിനേറ്റർമാർ : **ജില്ലാ മേധാവിമാർ**-വിനോദ സഞ്ചാരം, ഗതാഗതം, പൊതു വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം, മെഡിക്കൽ എജ്യൂക്കേഷൻ, വനിതാ ശിശുക്ഷേമ വകുപ്പ്, KSWMP, കുടുംബശ്രീ, ക്ലീൻ കേരളാ കമ്പനി, സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ്, ഹരിത കേരള മിഷൻ

അംഗങ്ങൾ : **ബഹു: മേയർമാർ, ചെയർമാൻമാർ** - ഗ്രാമ- ബ്ലോക്ക്- നഗര സഭ ചെയർമാൻമാർ അസോസിയേഷൻസ്, വികസന അതോറിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺമാർ

15.2 പ്രവർത്തന മേൽനോട്ട സമിതി - (തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതലം)

അധ്യക്ഷൻ : **അധ്യക്ഷൻ** - ത്രിതല- പഞ്ചായത്തുകൾ, നഗരസഭകൾ

ഉപാധ്യക്ഷൻ : **ആരോഗ്യ സ്റ്റാൻറിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻമാർ** - ബ്ലോക്ക്/ ഗ്രാമ പഞ്ചായത്തുകൾ, നഗര സഭകൾ

രക്ഷാധികാരികൾ : **വിദ്യാഭ്യാസം, ക്ഷേമകാര്യ സ്റ്റാൻറിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻമാർ**- അതാത് തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ

കൺവീനർ : **തദ്ദേശ സ്വയം ഭരണ സ്ഥാപന സെക്രട്ടറിമാർ**

കോർഡിനേറ്റർമാർ : **വിനോദ സഞ്ചാര വകുപ്പ്, ഗതാഗതം, പൊതു വിദ്യാഭ്യാസം, ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം, മെഡിക്കൽ എജ്യൂക്കേഷൻ, വനിതാ ശിശുക്ഷേമ വകുപ്പുകളുടെ തദ്ദേശ സ്ഥാപനതല/ മേഖലതല/ ഉപമേഖലതല തലവൻമാർ**

അംഗങ്ങൾ : **ശുചിത്വമിഷൻ, ഹരിതകേരള മിഷൻ, KSWMP നഗരസഭകളിൽ മാത്രം, കുടുംബശ്രീ, ക്ലീൻ കേരളാ കമ്പനി- RP മാർ, സന്നദ്ധ സംഘങ്ങൾ, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകൾ, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണ സമിതികൾ**

16. പ്രവർത്തന പങ്കാളിത്തം

തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, വനിതാശിശുക്ഷേമ വകുപ്പ്, വിനോദ സഞ്ചാരവകുപ്പ്, ആരോഗ്യ വകുപ്പ്, മെഡിക്കൽ എഡ്യൂക്കേഷൻ വകുപ്പ്, ഗതാഗത വകുപ്പ്, വിദ്യാഭ്യാസ- ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പുകൾ, CSR/CER ലഭ്യമാക്കാൻ കഴിയുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾ, വിദഗ്ദ്ധരായ സ്വകാര്യ സംരംഭകർ, മാലിന്യസംസ്കരണ മേഖലകളിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ, സേവനദാതാക്കൾ, ഹരിത സഹായ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകർ/സംഘങ്ങൾ, പരിസ്ഥിതി പ്രവർത്തകർ/ ശാസ്ത്രജ്ഞർ, വിദ്യാർത്ഥി/ യുവജന പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ, സംഘടനകൾ, വോളന്റിയർ ഗ്രൂപ്പ്, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങൾ

17. ശാസ്ത്രീയ മാലിന്യ സംസ്കരണം - പ്രവർത്തന നിർവ്വഹണത്തിന് ഉപയോഗപ്പെടുത്താവുന്ന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ, ഏജൻസികൾ

ക്രമ നം	കാറ്റഗറി	സാങ്കേതികവിദ്യ	വിദഗ്ധ ഏജൻസികൾ
1.	അഴുകുന്ന മാലിന്യം	<ul style="list-style-type: none"> • കമ്പോസ്റ്റിംഗ് പ്രക്രിയ: ബയോബിൻ, റിംഗ് കമ്പോസ്റ്റിംഗ്, ബയോ കമ്പോസ്റ്റർ ബിൻ, ഓർഗാനിക് വേസ്റ്റ് കൺവെർട്ടർ, മൊബൈൽ കമ്പോസ്റ്റിംഗ് യൂണിറ്റ്, ബ്ലാക്ക് സോൾജ്യർ ഐ, എയ്റോബിക് കമ്പോസ്റ്റിംഗ് യൂണിറ്റ് തുടങ്ങിയവ • ബയോമെത്തനേഷൻ: ബയോഗ്യാസ് പ്ലാന്റുകൾ, ബയോ CNG/CBG, കളസ് ബന്ധിത ബയോഗ്യാസുകൾ 	സർക്കാർ അക്രഡിറ്റഡ് ഏജൻസികൾ, ശുചിത്വമിഷൻ അംഗീകൃത സേവന ദാതാക്കൾ
2.	അഴുകാത്ത മാലിന്യം	<ul style="list-style-type: none"> • ബെയിലിംഗ് യന്ത്രത്തോട് കൂടിയ മെറ്റീരിയൽ റിക്കവറി ഫെസിലിറ്റി (MRF). • മാലിന്യത്തിന്റെ അളവ് കുടുതലുള്ള മേഖലകളിൽ ആവശ്യമെങ്കിൽ സോർട്ടിംഗ് ടേബിൾ, ഡസ്റ്റ് റിമൂവർ, പ്രഷർ വാഷ് യൂണിറ്റ് എന്നിവ കൂടി MRFൽ പ്പെടുത്തണം. 	ക്ലീൻ കേരളാ കമ്പനി, ഹരിതസഹായ സ്ഥാപനങ്ങൾ
3.	സാനിട്ടറി മാലിന്യം	<ul style="list-style-type: none"> • സാനിട്ടറി നാപ്കിൻ ഡിസ്‌ട്രോയറുകൾ ശുചിമുറികളിൽ സ്ഥാപിക്കാം 	സർക്കാർ അക്രഡിറ്റഡ് ഏജൻസികൾ, KEIL/ഇമേജ് അംഗീകൃത ഏജൻസികൾ

		<ul style="list-style-type: none"> • ഡയപ്പറുകൾ പ്രത്യേകം സംഭരിച്ച് കൈമാറുന്നതിന് പ്രത്യേകം ബോക്സുകൾ സജ്ജീകരിക്കാം 	
4.	മലിനജല സംസ്കരണം/കളസ് മാലിന്യസംസ്കരണം	<ul style="list-style-type: none"> • സോക്പിറ്റുകൾ, മാജിക്പിറ്റുകൾ, സെപ്റ്റിക് ടാങ്കുകൾ • സീവേജ് ടീറ്റ്മെന്റ് പ്ലാന്റ് • സെപ്റ്റേജ് ടീറ്റ്മെന്റ് പ്ലാന്റുകൾ • എഫ്യൂവന്റ് ടീറ്റ്മെന്റ് പ്ലാന്റുകൾ • സ്ഥലമില്ലാത്തയിടങ്ങളിൽ പാക്കേജ്ഡ് STP/ETP • മെമ്പേൽ സെപ്റ്റേജ്/സീവേജ് ടീറ്റ്മെന്റ് യൂണിറ്റുകൾ 	സർക്കാർ അക്രഡിറ്റഡ് ഏജൻസികൾ, ശുചിത്വമിഷൻ എംപാനൽഡ് ഏജൻസികൾ

18. നിർവ്വഹണ സമീപനം

- പൊതുജന പങ്കാളിത്തം, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ, സർക്കാർ, സർക്കാരിതര വകുപ്പുകൾ, വിദഗ്ദ്ധരായ സ്വകാര്യ സംരംഭകർ, സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ എന്നിവരുടെ സഹകരണത്തിലും പങ്കാളിത്തത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായി പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കൽ.
- പാർട്ടണർഷിപ്പ്, അഡോപ്ഷൻ, സമ്പൂർണ്ണ സ്പോൺസർഷിപ്പ് എന്നീ നിർവ്വഹണ മാതൃകകൾ ഉയോഗപ്പെടുത്തൽ.

19. നിർവ്വഹണരീതി

- ശുചിത്വമിഷൻ സാങ്കേതിക വിഭാഗം ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഓരോ വകുപ്പുകളിലേയും സാങ്കേതിക വിഭാഗം ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ ഓരോ മേഖലക്കും അനുയോജ്യമായ ഖര-ദ്രവ മാലിന്യ പരിപാലന സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ തിരഞ്ഞെടുക്കൽ
- ശുചിത്വമിഷന്റെയും അതാത് വകുപ്പുകളുടെയും ആസൂത്രണ വിഭാഗം ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും വിഷയ വിദഗ്ദ്ധരുടെയും സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധരുടെയും സേവന

ദാതാക്കളുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ ഖര-ദ്രവ മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾ, (വിശദ പദ്ധതി രേഖകൾ-DPR കൾ) തയ്യാറാക്കൽ.

- ശുചിത്വമിഷനൊടൊപ്പം അതാത് വകുപ്പുകളുടെയും കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാനാവിഷ്കൃത ഫണ്ടുകൾ, CSR ഫണ്ടുകൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തി വിദഗ്ദ്ധരായ ഏജൻസികളുടെയും സേവനദാതാക്കളുടെയും, സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളുടെയും നേതൃത്വത്തിൽ പദ്ധതി നിർവ്വഹണവും പരിപാലനവും സാധ്യമാക്കൽ
- സമ്പൂർണ്ണ സ്പോൺസർഷിപ്പ്, അഡോപ്ഷൻ, പാർട്ടണർഷിപ്പ് മാതൃകയിലും നിർവ്വഹണം നടത്താം.

20. നിർവ്വഹണ, പരിപാലന ഏജൻസികൾ

- ശുചിത്വമിഷൻ എംപാനൽഡ് ഏജൻസികൾ
- ശുചിത്വമിഷൻ അംഗീകൃത സേവന ദാതാക്കൾ
- സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾ
- ഹരിത സഹായ സ്ഥാപനങ്ങൾ
- സർക്കാർ അക്രഡിറ്റഡ് ഏജൻസികൾ, സേവനദാതാക്കൾ
- മറ്റ് വകുപ്പുകളുടെ അക്രഡിറ്റഡ് ഏജൻസികൾ
- പാർട്ടണർഷിപ്പ്, അഡോപ്ഷൻ, സ്പോൺസർഷിപ്പ് മാതൃകകൾ

21. ധന സ്രോതസ്സ്

- സ്വച്ഛ്ഭാരത് മിഷൻ (R/U) ഫണ്ട്
- ശുചിത്വമിഷൻ പ്ലാൻ ഫണ്ട്
- അതാത് വകുപ്പുകളുടെ കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാനാവിഷ്കൃത ഫണ്ടുകൾ.
- സ്പോൺസർഷിപ്പ്, അഡോപ്ഷൻ, പാർട്ടണർഷിപ്പ് ഫണ്ടുകൾ.
- CSR/CER ഫണ്ട്
- MP/MLA ഫണ്ട്
- ത്രിതല പഞ്ചായത്തുകളുടെയും നഗരസഭകളുടെയും ഫണ്ട്
- പതിനഞ്ചാം ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ഫണ്ട്

22. വകുപ്പുകളുടെ ചുമതലകൾ

ക്രമ നമ്പർ	വകുപ്പ്	ചുമതലകൾ
1.	തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • സമ്പൂർണ്ണ കർമ്മ പദ്ധതിക്ക് സർക്കാർ അംഗീകാരം നേടൽ • സമ്പൂർണ്ണ പദ്ധതി ആസൂത്രണ-നിർവ്വഹണ- ഏകോപന- മേൽനോട്ടം • ശുചിത്വമിഷൻ മുഖേന സാങ്കേതിക സാമ്പത്തിക സഹായം ലഭ്യമാക്കൽ • ബോധവൽക്കരണ- ശേഷി വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ • തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നേതൃത്വം ഉറപ്പാക്കൽ
2.	ആരോഗ്യവകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് സെന്ററുകൾ മുതൽ ജില്ലാതലം വരെയുള്ള എല്ലാ ആശുപത്രികളെയും അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങളെയും പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമാക്കൽ • കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാനാവിഷ്കൃത പദ്ധതികളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ശുചിത്വമിഷൻ സഹായത്തോടെ പദ്ധതി നിർവ്വഹണം. • ആരോഗ്യ വകുപ്പിന് കീഴിലെ മുഴുവൻ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഏകോപനം, നിർവ്വഹണം, പരിപാലനം. • മുഴുവൻ സ്ഥാപനങ്ങളെയും മാലിന്യമുക്ത സ്ഥാപനങ്ങളാക്കി മാറ്റൽ. • ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

3.	മെഡിക്കൽ എഡ്യൂക്കേഷൻ വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • സംസ്ഥാനത്തെ മുഴുവൻ സർക്കാർ മെഡിക്കൽ കോളേജുകളിലും അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ • ശുചിത്വമിഷൻ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടെ പദ്ധതി നിർവ്വഹണം • സമ്പൂർണ്ണ ശുചിത്വ മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾ പ്രാവർത്തികമാക്കൽ • വകുപ്പ്തല പ്രവർത്തന ഏകോപനം • ബോധവൽക്കരണപ്രവർത്തനങ്ങൾ
4.	ഗതാഗത വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • മുഴുവൻ KSRTC സ്റ്റാൻറുകളിലും ഡിപ്പോകളിലും, ഗാരേജുകളിലും ശാസ്ത്രീയ മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനമൊരുക്കൽ. • സർക്കാർ, ശുചിത്വ മിഷൻ CSR ഫണ്ടുകൾ കണ്ടെത്തി പദ്ധതി നിർവ്വഹണം. • വകുപ്പ്തല പ്രവർത്തന ഏകോപനം • മാലിന്യ രഹിത K.S.R.T.C ക്യാമ്പയിൻ നടപ്പിലാക്കൽ • ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ
5.	വനിതാ ശിശുക്ഷേമ വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • മുഴുവൻ അങ്കണവാടികളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം ഒരുക്കൽ • മുഴുവൻ ICDS പ്രോജക്ട് ഓഫീസുകളിലും ശുചിത്വമിഷൻ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടെ മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ഒരുക്കൽ • വകുപ്പ്തല മോണിറ്ററിംഗ് • ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ • മാലിന്യ രഹിത അങ്കണവാടി ക്യാമ്പയിൻ നടപ്പിലാക്കൽ (അഴകുള്ള വാടി അങ്കണവാടി)

6.	പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പ്, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • സംസ്ഥാനത്തെ മുഴുവൻ സർക്കാർ സ്കൂളുകളിലും, കോളേജുകളിലും, അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങളിലും, ഹോസ്റ്റലുകളിലും, മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ശുചിത്വമിഷൻ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടെ സ്ഥാപിക്കൽ • വകുപ്പ്തല മോണിറ്ററിംഗ് • ബോധവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ
7.	വിനോദ സഞ്ചാര വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • എല്ലാ വിനോദ സഞ്ചാര മേഖലകളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കൽ • വകുപ്പ്തല ഓഫീസുകളിലും അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനങ്ങൾ ശുചിത്വമിഷൻ സാങ്കേതിക സഹായത്തോടെ സ്ഥാപിക്കൽ • വകുപ്പ്തല മോണിറ്ററിംഗ് • വിവര വിജ്ഞാന വ്യാപന പ്രവർത്തനങ്ങൾ
8.	പൊതുഭരണ വകുപ്പ്	<ul style="list-style-type: none"> • എല്ലാ സർക്കാർ സ്ഥാപനങ്ങളിലും മാലിന്യ സംസ്കരണം ഉറപ്പ് വരുത്തൽ • വകുപ്പ്തല മോണിറ്ററിംഗ്

23. മോണിറ്ററിംഗ്

- രണ്ടു മാസത്തിലൊരിക്കൽ ബഹു.മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ വകുപ്പ് മന്ത്രിമാരുടെയും സെക്രട്ടറിമാരുടെയും, ഡയറക്ടർമാരുടെയും അവലോകന യോഗം.
- മാസത്തിലൊരിക്കൽ വകുപ്പ് മന്ത്രിമാർ/ സെക്രട്ടറിമാരുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ഡയറക്ടർമാരുടെയും ജില്ലാമേധാവിമാരുടെയും യോഗം
- 15 ദിവസത്തിലൊരിക്കൽ വകുപ്പ് ഡയറക്ടർമാരുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ ജില്ലാ മേഖലാതല മേധാവിമാരുടെ യോഗം
- ആഴ്ചയിലൊരിക്കൽ ജില്ലാ മേധാവിമാരുടെ അധ്യക്ഷതയിൽ മേഖലാ/ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനതല മേധാവിമാരുടെ യോഗം